

Rabobank

Експортні ПОТОКИ МОЛОЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ, АБО КУДИ ТЕЧУТЬ МОЛОЧНІ РІКИ?

посідала Австралія (18%), третє – Нова Зеландія (13%), четверте – США (8%), п'яте – Україна (4%), шосте – Канада (3%), сьоме – Аргентина (2%) і восьме – Сінгапур (1%). На решту країн світу у 2000 році припадало 14% виробництва та експорту сухого знежиреного молока.

За п'ять років у виробництві цього виду молочного продукту сталося «американське диво». Ось якою є офіційна статистика тепер: найбільшу кількість знежиреного молока виробляють та експортують США (їхня частка на світовому ринку становить 25%). На другому місці – Нова Зеландія (20%), на третьому – Євросоюз (18%), на четвертому – Австралія (15%), на п'ятому – Україна (6 відсотків). Як бачимо, у нас є двовідсоткове зростання. Далі йдуть Білорусь (4%), Аргентина та Сінгапур (по 2%). На решту країн світу припадає вісім відсотків виробництва та експорту сухого знежиреного молока.

Що стосується експортних потоків, то вони такі самі, як і для інших видів молочної продукції. Нова Зеландія та Австралія забезпечують Південно-Східну Азію та Океанію, Японію, Саудівську Аравію, Європа – ці самі країни плюс Північну та Центральну Африку. Україна та Білорусь зі своїм сухим знежиреним молоком, як і з сиром та маслом, рухаються переважно в бік Росії. А от американське знежирене молоко просувається по всій земній кулі: його експортують до Росії та Казахстану, до азіатських країн та Океанії, до Центральної Америки, включаючи Кубу.

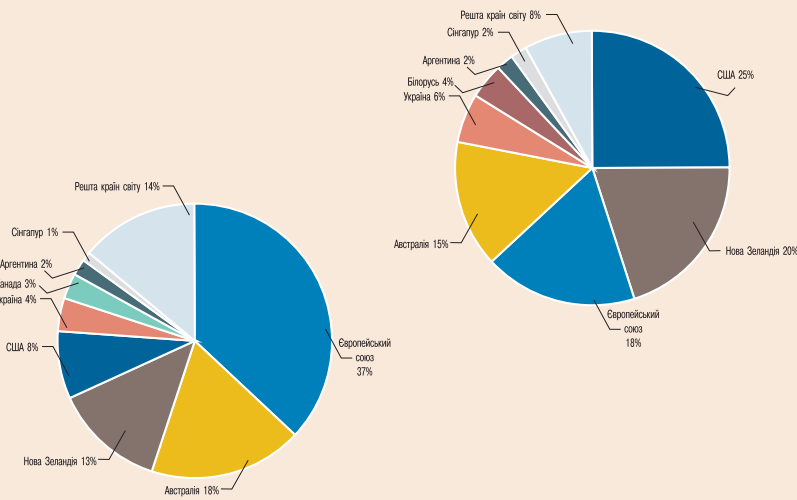
У попередньому номері «МП» ми розповідали про те, як рухаються експортні потоки молочної продукції найбільших світових виробників. Зокрема, наводили дані, які характеризують світову молочну промисловість загалом, і детально розглядали експортний ринок сиру, масла і сухого цільного молока (незбираного). У цьому номері проаналізуємо експортні потоки сухого знежиреного молока (збираного), сироватки та продукції на її основі, подивимося, як виглядають частка світового споживання молочних продуктів і прогноз на майбутнє – до 2010 року (на основі матеріалів, наданих нам Rabobank), а також на цьому загальному тлі розглянемо деякі аспекти експортної діяльності молочних підприємств України.

Сухе знежирене молоко (збиране)

У цьому сегменті молочного ринку великий прорив зробили США, перестрибнувши з четвертого місця на перше й обігнавши

найбільші молочні країни – Нову Зеландію, Австралію та Євросоюз водночас. У 2000 році беззастережним лідером з виробництва та експорту цього продукту був Євросоюз (37%), друге місце

Карта світових торгових потоків сухого знежиреного молока (показані об'єми, більші за 10000 тонн)

Сироватка і продукти на її основі

Беззаперечними лідерами з виробництва та експорту цих нових видів молочних продуктів є держави Європейського Союзу та США. Ні у статистичних даних за 2000 рік, ні за 2005-ий ми не бачимо України, Білорусі чи іншої країни з колишнього радянського простору.

Найбільшим виробником продуктів на основі сироватки був і залишається Європейський Союз. Тільки у 2000 році його частка становила 44%, у 2005-му – 40 відсотків. На другому місці – США. У 2000 році їхня частка дорівнювала 34%, у 2005-му – 28 відсотків. Наростила потужності Австралія (з 7% у 2000-му до 9% у 2005-му). І нині, як і п'ять років тому, вона займає третє місце. У 2000 році на четвертому місці була Канада (7%), на п'ятому – Швейцарія (3%), на шостому – Нова Зеландія (два відсотки). На решту країн світу припадало три відсотки виробництва та експорту продуктів на основі сироватки.

У 2005 році перші три лідери залишилися ті самі: країни Євросоюзу, США та Австралія. На четверте місце вийшла Нова Зеландія (9%), на п'яте – Канада (5%), на шосте – Швейцарія (4%). На решту країн світу припадає п'ять відсотків експорту цієї продукції.

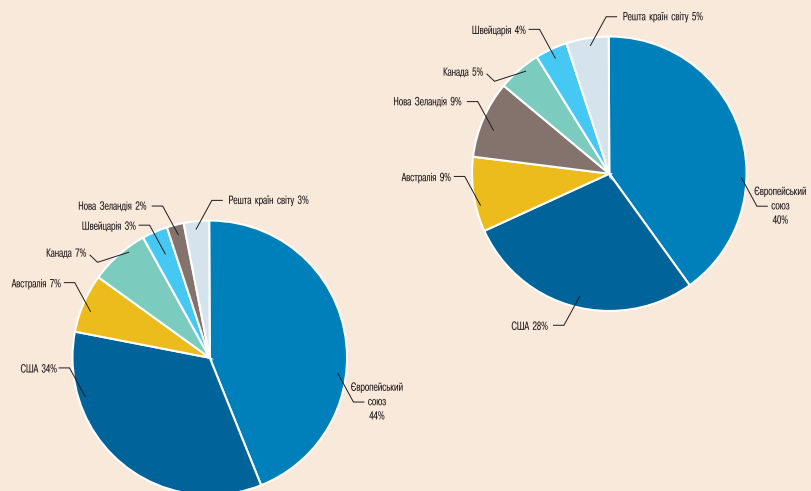
Щодо самих експортних потоків, то вони і традиційні, й дещо відмінні. Уся продукція з Нової Зеландії експортується до США, а Азійський та Океанійський ринок заповнюються продуктами з Євросоюзу, Америки

та Австралії. Експортні потоки Канади рухаються лише в одному напрямку – до США. Американська продукція, окрім уже названих ринків збуту, потрапляє до Центральної Америки та Канади.

Частки світового виробництва молока

Цікаво подивитися, як виглядають на кінець 2005 року частки світового виробництва молока. Лідером є Європа: її частка у світовому виробництві становить 35 відсотків. Хоча, порівняно з 2000 роком, виробництво впало на 3% (було 38 відсотків). В Азії навпаки: виробництво зросло на ці самі 3% (у 2000 році її частка у світовому виробництві дорівнювала 28%, а на кінець 2005 року – 31 відсоток). У Північній Америці, як завжди, повна стабільність: як і п'ять

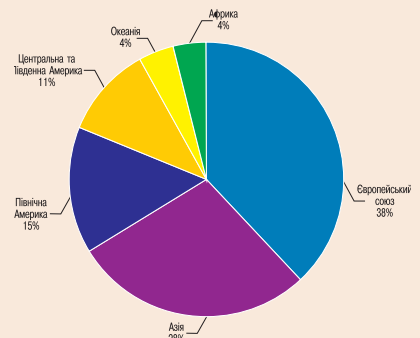
Карта світових торгових потоків сироватки та продуктів на основі сироватки (показані об'єми, більші за 10000 тонн)

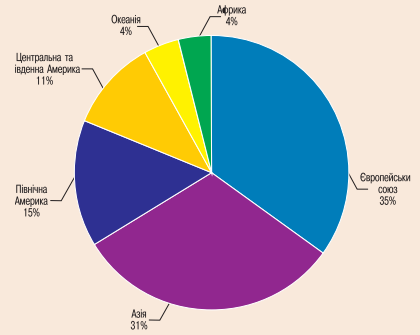
років тому, її частка становить 15 відсотків світового молочного ринку. Не змінилися ці цифри у Центральній та Північній Америці (11%), в Океанії (4%) та Африці (чотири відсотки).

Частки світового виробництва молока

Частка світового виробництва молока – 2000

Частка світового виробництва молока – 2005

Прогнози споживання

Провідні світові експерти вже склали орієнтовні графіки та діаграми споживання молочної продукції до 2010 року – по кожному виду продуктів зокрема й по кожному регіону

чи великій країні – у процентному зростанні по роках. Якщо їх уважно переглянути, то вималюється доволі цікава картина. Візьмемо Європу. Це – єдиний регіон, який матиме мізерний приріст у споживанні рідкого молока (він лише трішки підніметься вище нуля). Не «дотягує» до двох відсотків цифра зростання по свіжих молочних продуктах, приблизно на відсоток збільшуватиметься до 2010 року споживання сиру, майже на відсоток знизиться споживання масла і на два відсотки – сухого знежиреного молока.

Що буде із США та Канадою? Тут трохи більш як на 4% зросте споживання свіжих молочних продуктів, на один відсоток – сиру, на піввідсотка – масла й на неповний відсоток – сухого знежиреного молока. Одне слово, перспективи цього ринку теж не дуже втішні.

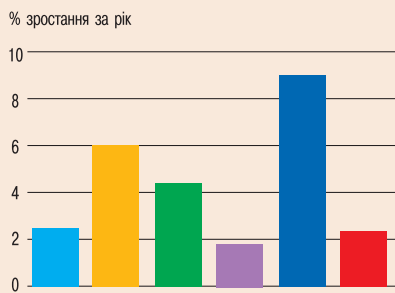
Прогноз об'єму споживання молочних продуктів у 2004 – 2010 роках у США та Канаді

Більше молочної продукції до 2010 року споживатимуть у Латинській Америці: майже на 3% зростатиме споживання рідкого молока, більш як на 6% – свіжих молочних продуктів, трохи більш як на 2% – сиру, на 4% – масла, на три відсотки – сухого знежиреного і сухого цільного молока.

Подібний прогноз складено і щодо України, Росії та Білорусі (разом). Що ж видно зі сторони? Що до 2010 року у цих трьох країнах різко збільшиться (майже на 9 відсотків) споживання сухого знежиреного молока. На 6% прогнозується зростання споживання свіжих молочних продуктів, трохи більш як на 4% – сиру, на 3% – рідкого молока, більш як на 2% – сухого цільного молока й менш як на два відсотки – масла.

Прогноз об'єму споживання молочних продуктів у 2004 – 2010 роках у Росії, Україні та Білорусі разом

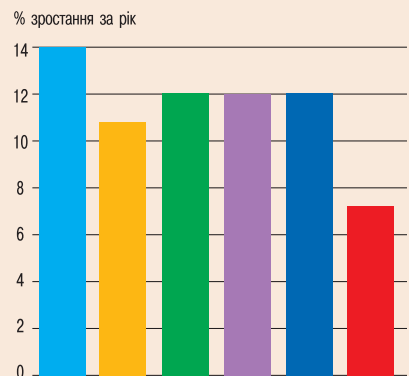

Продовжує помітно збільшуватись споживання молочних продуктів у Китаї. Прогноз такий: рідкого молока – зростання на 14% щорічно, свіжих молочних продуктів – на 11%, сиру, масла і сухого знежиреного молока – на 12%, сухо-

го цільного молока – на сім відсотків.

До 2010 року спостерігатиметься зростання по окремих видах молочної продукції у Південній Азії. Зокрема, майже на 17% збільшиться споживання рідкого молока, на 15% – свіжих молочних продуктів, приблизно на 10 відсотків – сухого цільного молока. Споживання сиру зросте на 10%, масла – на неповних 3%, сухого знежиреного молока – орієнтовно на п'ять відсотків.

Середній Схід та Північна Африка до вказаного вище періоду різко прорвуться вперед по споживанню сухого знежиреного молока (воно зростатиме щорічно на 12 відсотків). Щодо інших видів молочних продуктів, то результати будуть трохи скромніші. Споживання рідкого молока збільшуватиметься приблизно на 3% щорічно, свіжих молочних продуктів – на 3,5%, сиру – на 6%, масла – на неповних 4%, сухого цільного молока – трохи більш як на відсоток.

Окремо виділена Південно-Східна Азія. Тут прогнози наступні: майже на 12% зростатиме споживання свіжих молочних продуктів, споживатимуть азіати більше сиру (на 9% щорічно) й масла (майже на 8 відсотків). На 5% у рік збільшуватиметься споживання сухого знежиреного й рідкого молока та на 4 відсотки – сухого цільного молока. Що стосується Океанії, то прогнози споживання по всіх видах молочної продукції дуже незначні: жоден із них не досягне й двох відсотків.

У Японії та Південній Кореї до 5% зростатиме споживання сухого цільного молока, на 4% – сухого знежиреного молока, трохи більш як на 2% – сиру та свіжих молочних продуктів і менш як на піввідсотка – рідкого молока.

Експортна діяльність українських підприємств

Для аналізу в цьому розділі використані дані дослідження молочного ринку України «Переробка молока і виробництво молокопродуктів» (2006), проведеного проектом БІЗПРО, що фінансується Агентством США з міжнародного розвитку (USAID) і впроваджується в нашій країні компанією Development Alternatives, Inc. Дослідження ґрунтується на інформації Державного комітету статистики України, Державної митної служби, відомостях, що містяться в експертних інтерв'ю з фахівцями галузі, керівниками великих національних компаній, українських та закордонних аналітичних центрів тощо.

Отже, українські підприємства з переробки молока та виробництва молокопродуктів задовольняють

потреби внутрішнього ринку та досить активно діють на зовнішніх ринках. Але більшість із них працюють лише в межах країни (68,1%). Згідно з результатами опитування тільки 29 підприємств

(що становить 31,9%) у 2005 році займалися експортною діяльністю. Найбільш характерна зовнішньоекономічна діяльність для великих підприємств (60,7%). Серед малих лише 9,1 відсотка працює на зовнішній ринок. Їхні основні зусилля зосереджені на внутрішньому ринку.

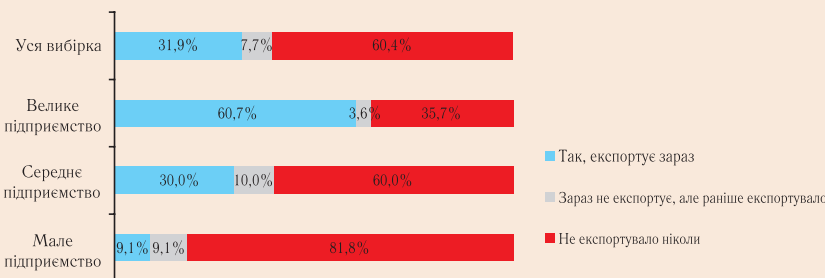
Переважна частина українських підприємств молочної галузі експортують готову продукцію (83%). Напівфабрикати на зовнішній ринок надходять від 31% підприємств, сировину продає лише «вузьке коло» (6,9 відсотка).

Здебільшого наші підприємства експортують ту саму продукцію, що реалізується на внутрішньому ринку (75% підприємств). Однак 32 відсотки з них інформують про те, що експортують продукти, спеціально виготовлені чи адаптовані до зовнішнього ринку.

Географічно експортна діяльність українських підприємств сконцентрована на ринках країн СНД (89,7%). Лише незначний відсоток із них (великі та середні) зосереджені на ринках Європи (20,7%). Ще менше підприємств працює на ринках США (3,4%). Серед головних проблем виходу на зовнішні ринки підприємства називають адміністративні перешкоди в Україні та у тій державі, куди експортується продукція. А також – великий рівень конкуренції.

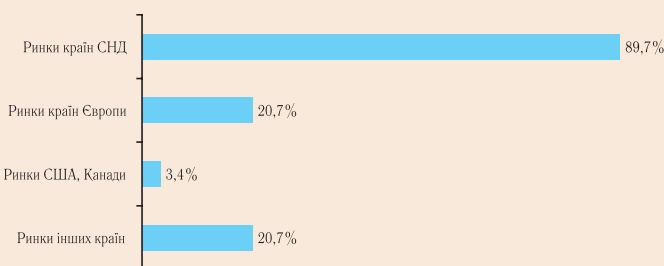
Які ж плани в українських виробників молочної продукції стосовно експорту? Про них свідчать дані, одержані шляхом опитування в проекті БІЗПРО.

Розподіл експортної діяльності українських підприємств залежно від їхнього розміру

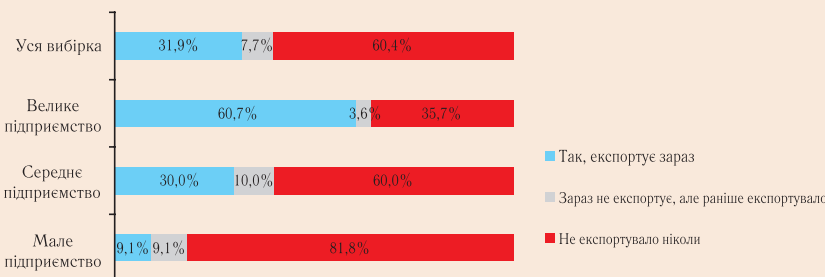
Джерело: за даними опитування, проведеного в рамках проекту БІЗПРО (2006 рік).

Зовнішні ринки, на яких працюють українські підприємства*

Джерело: за даними опитування, проведеного в рамках проекту БІЗПРО (2006 рік). *Питання з сумісними альтернативами: сума перевищує 100%, оскільки респонденти мали можливість вибрати кілька варіантів відповідей одразу.

Плани підприємств щодо експортної діяльності у 2007 році

Джерело: за даними опитування, проведеного в рамках проекту БІЗПРО (2006 рік).

Надія Пастернак